

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan:

KURUL KARARI

Karar No: 75935942-050.01.04 – [01/137]

Karar Tarihi: 16/05/2019

Konu: FFMS 9 Zekât'ın Yayınlanması

660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 9'uncu maddesi uyarınca; Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarının (FFMS) mevzuatımıza kazandırılması amacıyla, "*FFMS 9 Zekât*"ın yayınlanmasına karar verilmiştir.

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9 Zekât

Standart Metni

1 Standartın Kapsamı

Bu Standart, Zekât matrahının belirlenmesine, Zekât matrahına dâhil edilen kalemlerin ölçümüne ve katılım bankalarının veya faizsiz finans kuruluşlarının¹ finansal tablolarında Zekâtın açıklanmasına ilişkin muhasebe uygulamalarını içerir. Ek (A), bu Standartın ayrılmaz bir parçasını oluşturur.

Bu Standart hükümlerinin, katılım bankasının ana sözleşmesine ya da faaliyette bulunduğu ülkenin mevzuatına aykırı olması durumunda, söz konusu aykırılık açıklanır. (Paragraf 1)

2 Zekât Matrahının Muhasebeleştirilmesi

2/1 Zekât matrahının belirlenmesi

Zekât matrahı, net varlıklar ve net yatırılmış fonlar yöntemlerinden biri esas alınarak hicri takvim yılı için %2,5; miladi takvim yılı için %2,5775 oranı kullanılarak belirlenir. Her iki yöntemde kullanılan farklı değerlendirme esaslarına gereken özen gösterilerek ilgili kalemler tutarlı bir şekilde değerlendirilir ve sınıflandırılır. Her iki yöntem de finansal durum tablosu açısından birbirine tam olarak eşittir (Bkz. Ek B). (Paragraf 2)

2/1/1 Net varlıklar yöntemi

- a) Zekât matrahı, net varlıklar yöntemi kullanılarak aşağıdaki şekilde belirlenir:

Zekât matrahı = Zekâta tabi varlıklar - (finansal durum tablosu tarihi itibarıyla sona eren yılda vadesi gelmiş yükümlülükler + kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar + azınlık payları + devletin sahip olduğu özkaynaklar + vakıfların sahip olduğu özkaynaklar + hayır kurumlarının sahip olduğu özkaynaklar + bireylerin sahip oldukları hariç, kâr amacı gütmeyen işletmelerin sahip olduğu özkaynaklar). (Paragraf 3)

Zekâta tabi varlıklar; nakit ve nakit benzerlerini, şüpheli alacaklara ilişkin karşılıklar düşüldükten sonraki alacakları, ticari amaçla edinilen varlıkları (örneğin stok, menkul kıymetler, gayrimenkul vb.) ve finansman varlıklarını (örneğin; Mudârebe, Müşâreke, Selem ve İstisnâ vb.) içerir. Finansman varlıklarının, değerinde meydana gelen düşüklükler veya tahsil edilememesiyle ilgili olarak ayrılan karşılıklar düşüldükten sonraki net tutarı esas alınır. Finansman

¹ Bundan sonra katılım bankası veya katılım bankaları olarak ifade edilecektir.

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9
Zekât

varlıklarıyla ilgili duran varlıkların ediniminde kullanılan fonlar bu tutardan indirilir. (Paragraf 4)

- b) Ticari amaçla edinilen varlıklar, Zekâtın hesaplanacağı tarih itibarıyla nakit benzeri değerleri üzerinden ölçülür. (Paragraf 5)
- c) Tarımsal ürünler ya da canlı hayvan (deve, inek, koyun, keçi gibi) biçimindeki ticarete elverişli varlıkların Zekâta tabi olup olmadığı belirlenirken; Fıkhi hükümlere göre söz konusu varlıklar için belirlenmiş oranlar ve nisap miktarı (Zekât ödeme yükümlülüğüne ilişkin asgari tutar) göz önünde bulundurulur. (Paragraf 6)

2/1/2 Net yatırılmış fonlar yöntemi

- a) Zekât matrahı, net yatırılmış fonlar yöntemi kullanılarak aşağıdaki şekilde belirlenir:

Ödenmiş sermaye + yedekler + varlıklardan indirilmemiş karşılıklar + dağıtılmamış kârlar + net kâr + finansal durum tablosu tarihi itibarıyla sona eren yılda vadesi gelmemiş yükümlülükler - (net duran varlıklar + ticari amaçla edinilmemiş yatırımlar, örneğin, kiralama amaçlı gayrimenkul + birikmiş zararlar). (Paragraf 7)

- b) Madde 2/1'de belirtildiği üzere, her iki yöntemde kullanılan farklı değerlendirme esaslarına gereken özen gösterilerek ilgili kalemler tutarlı bir şekilde değerlendirildiğinde ve sınıflandırıldığında, her iki yöntem birbirine tam olarak eşittir. (Paragraf 8)

2/2 Finansal tablolarda Zekât

2/2/1 Katılım bankasının Zekât ödeme yükümlülüğünün bulunduğu durumlar:

Aşağıdaki durumların herhangi birinde Zekât, katılım bankasının (faaliyet dışı) gideri olarak kabul edilir ve gelir tablosunda net kârın belirlenmesine dâhil edilir:

- a) Kanunların, katılım bankasının Zekât yükümlülüğünü yerine getirmesini öngördüğü durumlarda,
- b) Katılım bankasının ana sözleşmesi ya da diğer düzenlemelerinin, katılım bankasının Zekât yükümlülüğünü yerine getirmesini öngördüğü durumlarda ve
- c) Ortaklar genel kurulunun, katılım bankasının Zekât yükümlülüğünü yerine getirmesini öngören bir karar aldığı durumlarda.

Ödenmemiş Zekât, yükümlülük olarak dikkate alınır ve katılım bankasının finansal durum tablosunda yükümlülükler bölümünde sunulur. (Paragraf 9)

- 2/2/2 Katılım bankasının Zekât ödeme yükümlülüğünün bulunmadığı ancak vekâleten bu yükümlülüğü yerine getirdiği durumlar:
- a) Ortaklardan bazılarının ya da tamamının, katılım bankasındaki yatırımlarıyla ilgili Zekât yükümlülüklerini katılım bankasının vekâleten dağıtılabilir kâr paylarıyla yerine getirmesini istemesi durumunda Zekât, ortakların dağıtılabilir kârdaki paylarından indirilir. (Paragraf 10)
 - b) Ortaklardan bazılarının ya da tamamının Zekât yükümlülüklerini, katılım bankasının vekâleten yerine getirmesini istemesi ve katılım bankasının, ortakların bu yükümlülüklerini yerine getirmek için yeterli dağıtılabilir kârları olmamasına rağmen bunu yapmayı kabul etmesi durumunda, katılım bankası tarafından ödenen bu tutarlar, söz konusu ortaklardan alacak olarak kaydedilir. (Paragraf 11)
- 2/2/3 Katılım bankasından alınacak Zekât ile diğer fon kaynaklarından alınan Zekât, Zekât ve sadaka fonunun kaynakları ve kullanımları tablosunda sunulur. (Paragraf 12)

3 Açıklama Hükümleri

- 3/1 Zekât matrahının ve bu matraha dâhil kalemlerin belirlenmesinde kullanılan yöntem finansal tablo dipnotlarında açıklanır. (Paragraf 13)
- 3/2 Katılım bankasının danışma kurulunun bu Standardın kapsamına girmeyen Zekâtla ilgili konulara ilişkin kararları finansal tablo dipnotlarında açıklanır. (Paragraf 14)
- 3/3 Katılım bankasının bir holding şirketi olarak, bağlı ortaklıklarındaki Zekât yükümlülüklerine ilişkin paylarını ödeyip ödemediği finansal tablo dipnotlarında açıklanır. (Paragraf 15)
- 3/4 Katılım bankasının Zekât ödememesi durumunda, her bir paya isabet eden Zekât tutarı finansal tablo dipnotlarında açıklanır. (Paragraf 16)
- 3/5 Yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklara isabet eden Zekât tutarı finansal tablo dipnotlarında açıklanır. (Paragraf 17)
- 3/6 Katılım bankasının yatırım hesabı ve diğer hesap sahipleri adına Zekât toplayıp toplamadığı ve onlar adına ödeme yapıp yapmadığı finansal tablo dipnotlarında açıklanır. (Paragraf 18)
- 3/7 Zekât matrahının belirlenmesinde, katılım bankasının danışma kurulu tarafından uygulanan kısıtlamalar finansal tablo dipnotlarında açıklanır. Net yatırılmış fonlar yönteminde, ticari amaçla edinilmemiş net duran varlıkların ve yatırımların toplam tutarının, ödenmiş sermaye ve yedeklerin toplam tutarını aşmasına izin verilmemesi bu tür bir kısıtlamaya örnek olarak verilebilir. (Paragraf 19)
- 3/8 Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 1: Katılım Bankaları ve Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama'daki açıklama

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9
Zekât

hükümleri dikkate alınır. (Paragraf 20)

4 Yürürlük Tarihi

Bu Standart, 1 Ocak 2020 veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanır.
Erken uygulamaya izin verilmektedir. (Paragraf 21)

Ek (A)

Zekât Matrahının Belirlenmesine Dâhil Edilen Kalemlere İlişkin Örnek

Net Varlıklar Yöntemi	Değerleme Esası (*)
Varlıklar:	
Nakit ve nakit benzerleri	Nakit benzeri değer
Alacaklar	Nakit benzeri değer
Mudârebe finansmanı	Nakit benzeri değer
Müşâreke finansmanı	Nakit benzeri değer
Selem	Nakit benzeri değer
İstisnâ	Nakit benzeri değer
Ticari amaçlı varlıklar	
Stoklar	Nakit benzeri değer
Menkul kıymetler	Nakit benzeri değer
Gayrimenkuller	Nakit benzeri değer
Diğer	Nakit benzeri değer
Yükümlülükler:	
Cari hesaplar	Defter değeri
Bir sonraki raporlama döneminde vadesi gelecek borçlar	Defter değeri
Bir sonraki raporlama döneminde vadesi gelecek diğer yükümlülükler	Defter değeri
Kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar	Defter değeri
Devletin sahip olduğu özkaynaklar + vakıfların sahip olduğu özkaynaklar + hayır kurumlarının sahip olduğu özkaynaklar + bireylerin sahip oldukları hariç, kâr amacı gütmeyen işletmelerin sahip olduğu özkaynaklar	Defter değeri
Azınlık payları	Defter değeri

(*) Tablolardaki değerlendirme esasları, net varlıklar yöntemi ya da net yatırılmış fonlar yönteminden her ikisine de uygulanır.

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9
Zekât

Net Yatırılmış Fonlar Yöntemi	Değerleme Esası (*)
Ticari amaçlı olmayan varlıklar:	
Kiralama amaçlı gayrimenkuller	Defter değeri
Diğerleri	Defter değeri
Duran varlıklar (net)	Defter değeri
Varlıklardan indirilmemiş karşılıklar	Defter değeri
Bir sonraki raporlama döneminde vadesi gelmeyecek yükümlülükler ve borçlar	Defter değeri
Ortaklara Ait Özkaynaklar:	
Ödenmiş sermaye	Defter değeri
Yedekler	Defter değeri
Dağıtılmamış kârlar	Defter değeri
Dönem net kârı	Defter değeri

Ek (B) Zekât Matrahının Nasıl Belirleneceğini Gösteren Örnek

Katılım Bankasının Finansal Durum Tablosu (202X Yılı İtibarıyla)

Varlıklar:	TL	TL
Nakit ve nakit benzerleri		204.554.392
Alacaklar (Murâbaha, Selem)	442.458.006	
Karşılıklar (-)	(14.223.790)	428.234.216
Mudârebe finansmanı		20.000.000
Müşâreke finansmanı		30.000.000
İstisnâ		20.000.000
Gayrimenkuller (ticari amaçlı)		11.330.659
Menkul kıymetler (ticari amaçlı)		164.542.229
Stoklar (ticari amaçlı)		10.814.130
Diğer yatırımlar (ticari amaçlı)		40.500.000
Yatırımlar (ticari amaçlı olmayan)		34.432.992
Kiralama amaçlı varlıklar		82.992.031
Duran varlıklar (net)		10.759.580
Toplam varlıklar		1.058.160.229
Yükümlülükler, kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar, azınlık payları, ortaklara ait özkaynaklar		
Yükümlülükler:		
Cari hesaplar	21.130.727	
Borçlar (bir sonraki raporlama döneminde vadesi gelecek)	49.561.094	
Diğer yükümlülükler (bir sonraki raporlama döneminde vadesi gelecek)	53.185.054	
Yatırım riskine ilişkin karşılıklar	9.444.298	
Uzun vadeli yükümlülükler (bir sonraki raporlama döneminde vadesi gelmeyecek)	100.000.000	
Toplam Yükümlülükler		233.321.173
Kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar		684.504.716
Azınlık payları		20.000.000
Ortaklara ait özkaynaklar:		
Ödenmiş sermaye	104.000.000	
Yedekler	3.334.340	
Dağıtılmamış kârlar	10.000.000	
Dönem net kârı	3.000.000	
Ortaklara ait toplam özkaynaklar		120.334.340
Toplam yükümlülükler, kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar, azınlık payları, ortaklara ait özkaynaklar		1.058.160.229

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9
Zekât

Ek Bilgi

- Ortaklara ait özkaynaklar, devlet ve vakıf kurumlarına ait toplam 4.000.000 TL tutarındaki özkaynağı kapsamaktadır.
- Ticari amaçlı varlıkların nakit benzeri değeri

Varlıklar	Finansal durum tablosundaki değeri	Nakit benzeri değer	Fark
Menkul kıymetler	164.542.229	180.542.229	16.000.000
Stoklar	10.814.130	15.814.130	5.000.000
Gayrimenkuller	11.330.659	16.330.659	5.000.000
Diğer yatırımlar	40.500.000	45.000.000	4.500.000
Toplam	227.187.018	257.687.018	30.500.000

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9
Zekât

Zekât Matrahının Belirlenmesi

Net Varlıklar Yöntemi

Zekâta Tabi Varlıklar:	TL	TL
Nakit ve nakit benzerleri	204.554.392	
Alacaklar (net)	428.234.216	
Mudârebe finansmanı	20.000.000	
Müşâreke finansmanı	30.000.000	
İstisnâ	20.000.000	
Stoklar	15.814.130	
Menkul kıymetler	180.542.229	
Ticari amaçlı gayrimenkuller	16.330.659	
Ticari amaçlı diğer yatırımlar	45.000.000	
Toplam		960.475.626
Eksi:		
Yükümlülükler:		
Cari hesaplar	21.130.727	
Borçlar	49.561.094	
Diğer yükümlülükler	53.185.054	
Devlet ve vakıf kurumlarına ait özkaynaklar	4.000.000	
Azınlık payları	20.000.000	
Kısıtlanmamış yatırım hesabı sahiplerine ait özkaynaklar	684.504.716	
Toplam		(832.381.591)
Zekât matrahı		128.094.035
Döneme ilişkin Zekât =		
128,094,035 x % 2,5775 =		3.301.624

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 9
Zekât

Net Yatırılmış Fonlar Yöntemi

	TL	TL
Ortaklara ait toplam özkaynaklar (eksi devlet ve vakıf kurumlarına ait özkaynaklar)	116.334.340	
Artı:		
Ticari amaçlı varlıkların nakit benzeri değerleri ile finansal durum tablosundaki değerleri arasındaki fark	30.500.000	
Uzun vadeli yükümlülükler	100.000.000	
Yatırım riskine ilişkin karşılıklar	9.444.298	
		256.278.638
Eksi:		
Kiralama amaçlı varlıklar	82.992.031	
Ticari amaçlı olmayan yatırımlar	34.432.992	
Duran varlıklar (net)	10.759.580	
		(128.184.603)
Zekât matrahı		128.094.035
Döneme ilişkin Zekât = 128,094,035 x %2.5775 =		3.301.624

Ek (G) Tanımlar

Zekât

Kelime anlamıyla Zekât; bereket, arınmak, artmak ve hayırların çoğalması anlamına gelir. Zekât olarak adlandırılmasının nedeni, serveti temizlemesi ve korumasıdır. Fikhî hükümlere göre Zekât, belirli mallarda belirli şartlar (dönem, nisap miktarı, oran gibi) doğrultusunda ödenmesi gereken yükümlülüktür. Zekât, Kuran-ı Kerim’de belirtildiği şekilde kendisine Zekât düşen kimseler için Allah Teâlâ’nın takdir ettiği belirli miktardır. Zekât kelimesi ayrıca Zekâta tabi mallardan (servetten) ödenen miktarı belirtmek için de kullanılır.

Nakit ve Nakit Benzerleri

Nakit ve nakit benzerleri, yerli ve yabancı para birimi cinsinden nakdi ve katılım bankalarının istediğinde tamamını geri çekebileceği merkez bankası ile diğer kuruluşlardaki hesaplarını içerir.

Zekâtın amaçları açısından nakit ve nakit benzerleri, yukarıdakilere ilaveten para, külçe ve diğer biçimlerdeki altın ve gümüşü de içerir.